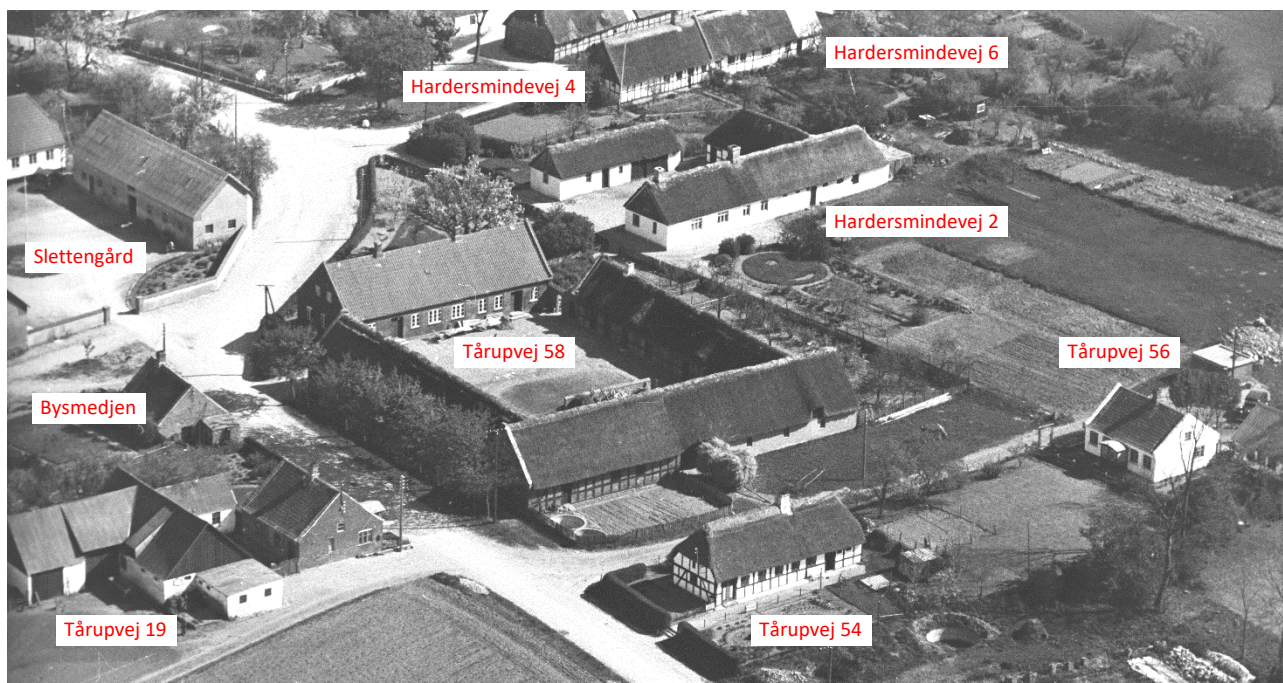

Luftfoto af Tårup 1946. På billedet ses **Slettengård**, Tårupvej 27, Aage og Herdis Jensen. **Bysmedjen**. **Tårupvej 19**, Gustav og Kirstine Jensen. **Tårupvej 54**, Jens og Mary Hougård. **Tårupvej 56**, Niels Smed og Andrea Christensen. **Tårupvej 58**, Ejner og Ellen Nielsen. **Hadersmindevej 2**, Hans og Ester Linnemann. **Hadersmindevej 4**, Anders Christian og Margrethe Andersen og **Hadersmindevej 6**, Jens Karl (Friis) og Thora Hansen.

Landsbyen Tårup

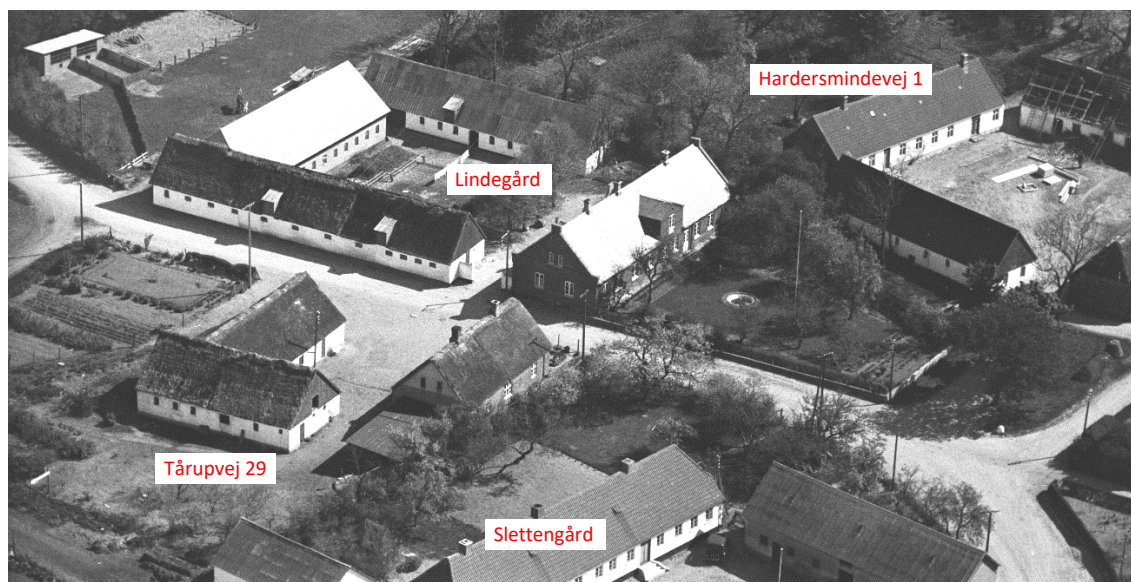
Tårup – herfra min verden går

Af Inger Marie Linnemann

Fra Sønderhald Egnsarkivs Årsskrift 2018

Jeg er født på et mindre landbrug i centrum af Tårup, hvor jeg boede til jeg var 16 år. Mine egne erindringer om landsbyen er fra 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne, men via min far og bedstefar har jeg hørt mange historier fra tidligere tider. Mine bedsteforældre købte, som nygifte i 1909, ejendommen i Tårup. De overtog den efter bedstemors farbror, som kort forinden var blevet enkemand, og han blev boende på aftægt indtil sin død i 1927. I 1945 overtog mine forældre ejendommen.

Tårup ligger 2 km nord for Auning, med Taarup Skov mod øst og Allingåen mod vest. Her har været bebyggelse langt tilbage i tiden. I gamle skrifter nævnes, at der har ligget en Hovedgaard, Lille-Taarup, som i år 1468 blev mageskiftet

Luftfoto af Tårup 1946. Øverst ses Lindegård, Tårupvej 66.

fra Jes Henriksen (Prip) til Lave Brok på Gl. Estrup. Det drejede sig om 7 gårde og 1 øde byggested i Taarup by. Herefter blev gårdene fæstegårde under Gl. Estrup, hvor de siden blev købt fri i 1850'erne.

Noget tyder på, at den nuværende bebyggelse stort set ligger på samme sted som dengang. Kun en gård, Tårupgård, blev i 1868 flyttet uden for bykernen til Tårupvej 52. Det gamle stuehuse, som senere blev til 2 beboelser, ligger stadig på Hardersmindevej 4 og 6. Gården Bakkegaard brændte i 1945 og blev genopført på den anden side af vejen, Tårupvej 15.

Ved Auning Brugsforenings 25-års jubilæum i 1944 deltog flere fremtrædende personer fra Tårup. Bl.a. gårdejer Peter Nicolaj Pedersen, nr. 17. Gårdejer Søren Nielsen, nr. 27. Gårdejer Aage Jensen, Slettengård, nr. 15. Gårdejer Peter Mikkelsen, nr. 26. Gårdejer R. H. Harder, Tårupgård, nr. 30.

Et lille samfund, men det var mennesker, som tog aktiv del i det offentlige liv i Auning og påtog sig poster i de forskellige foreninger. Ved stiftelsen af Auning Brugsforening var den første formand R. H. Harder, Tårupgård, og flere bestyrelsesmedlemmer var fra Tårup. I Folkebankens første bankråd sad gårdejer E.C. Harder, Tårupgård og gårdejer N.M. Rasmussen, Bakkegaard. Ligeledes var Tårup igennem tiden repræsenteret i Sparekassen, Ungdomsforeningen, Mejeriet, Sygekassen, Sognerådet, Skolekommissionen m.m. Som det jo var dengang, var det mændene som bestred disse poster.

Naturligvis har der også været stridigheder mellem naboerne. I 1915 havde et par naboer en tvist, som jeg via et par gamle breve er blevet bekendt med: Gårdejer Hans Peter Larsen skriver til gårdejer Søren Jensen:

I henhold til den medfart jeg fik af dig og siden af din søn Gustav, som i den grad overøste mig med æreskrænkende fornærmelse og bag efter tog min dobbeltplow og smed den overende den 10.4.1915. At ovenstående strider imod privatlivets fred kan vist ikke bestrides og hvis jeg ikke inden 24 timer får en undskyldning fra Eder begge to, bliver det meldt til politiet.

H. P. Larsen

Tårup den 11.4.1915

Vi mangler desværre Søren Jensens svar til Larsen, men et senere brev fra Larsen til Jensen lyder således:

Som svar på modtagne skrivelse angående vores høns, som skadedyr på din ejendom. Jeg finder skrивelsen meget irriterende, efter som den skade vores høns kan volde dig i år, ikke kan skade nævneværdigt, og som vores hønsehus er, kan jeg ikke lave hønsegård i år, men skal nok sætte en tråd op og afskærme så godt jeg kan, men til gengæld vil jeg advare om, at du ikke kan komme og male brødkorn, hvilket kan komme til at skade dig mere end det vores høns har gjort

H. P. Larsen (1915)

Hvordan det hele endte ved vi ikke, men forhåbentlig kom naboerne på talefod igen.

I 1867 blev Auning Skytteforening stiftet. Om der var Tårup-mænd med til stiftelsen vides ikke, men i 1869 skænker Tårup-kvinder en fane til Skytteforeningen. Fanen havde de selv broderet med teksten: "For Freden" 1869. Fanen eksisterer stadig og opbevares på Sønderhald Egnarkiv i Ø. Alling.

Et dejligt trygt sted at vokse op. Alle kendte hinanden på godt og ondt. Vi kom hinanden ved og der var hjælp at hente hos naboer, hvis behovet opstod. Jeg vil mene, at det også har været sådan tilbage i tiden.

I min barndom bestod landsbyen af 9 gårde af varierende størrelse, fra 23 til 150 tdl. og 7 huse. Til et af husene var et lille snedkerværksted, hvor snedkeren var virksom i min tidlige barndom. "Snedkeren", som egentlig hed Niels Smed Kristensen, cyklede ud til sine kunder i omegnen

Der var også en bysmedje, som bestod til omkring 1946. Det var gårdmændene, som ansatte smeden, og han blev tildelt en lille jordlod, så han kunne eksistere.

På landbrugene var der både køer, grise, høns og de fleste steder stadigvæk heste. Mekaniseringen af landbruget var endnu ikke sket og gårdene havde derfor flere karle ansat, hvilket også gav liv i landsbyen. Mælken fra gårdene blev leveret til Auning Andelsmejeri. En mælkekusk med hestevogn hentede hver morgen mælken og kom senere på formiddagen tilbage med returmælk, ost og smør, alt efter hvad leverandørerne havde bestilt

Vi var selvforsynende med rigtig mange ting. Grøntsager og kartofler fra haven. Frugt fra træer og buske og i enden af marken et brombærkrat, som gav syltetøj nok til hver gang vi skulle have pandekager. Der blev bragt varer ud fra Auning brugs en gang om ugen. Dagen i forvejen kom en ung kommis ud for at notere op, hvilke varer de skulle levere den følgende dag. Det blev skrevet ind i "Kontrabogen", som han tog med tilbage. Dagen efter blev varerne leveret og priserne på det leverede var skrevet ind i bogen. Med retur fik brugsmanden de æg, som hønsene havde lagt i den forløbende uge. Prisen for disse æg blev modregnet i "Kontrabogen". En gang om måneden blev bogen gjort op og differencen blev betalt.

Mange handlende kørte varetur på landet. Hver lørdag kom der brødbil fra Auning Bageri, brødkusken hed Riis. En gang om ugen kom Andersen fra havet med fisk, slagter Hansen fra Allingåbro med slagtervarer og Tage Brøgger fra Auning kom med ost. Andre handlende dukkede jævnligt op. Uldkræmmer Rye fra Assentoft kom 1 gang om året, en pottemager, en der solgte forskellige beklædningsgenstande. Jævnligt kom en bil med sodavand og øl fra Houlbjerg Bryggeri.

Skolegang: Vi gik i skole i Auning. De første 2 år på Nordre Skole og resten af skolegangen på Søndre Skole (den nuværende skole) I min årgang var vi 3 fra Tårup, som startede samtidig. Vi gik skolevejen i både 1. og 2. klasse, vi måtte ikke cykle for vores forældre, og vi havde heller ikke nogen cykel. De mente, at det var for farligt! Ak, ja – når jeg tænker på, hvor lidt trafik der var dengang!

Min barndom var før fjernsynets tid. I mit hjem fik vi først fjernsyn, da jeg var næsten voksen. Jeg husker den første familie i Tårup, som fik fjernsyn. Det var hos Edith og Stig Andersen. De var meget gæstfrie, så når der var noget interessant i fjernsynet var vi velkomne til at kigge med. Det var bl.a. 6-dages cykelløb, melodi grand prix, Cirkus Buster og nogle underholdningsudsendelser. Det var vist noget der blev aftalt i forvejen og så medbragte man noget hjemmebagt kage til kaffen.

Hjemme hørte vi meget radio. Der var radiohørespil, som jeg lyttede til, da jeg havde nået en passende alder. Der var enkelte børneudsendelser. Jeg husker Inge Åsted fortælle for børn, men det var meget sjældent – måske en gang om ugen og så var det i meget kort tid. Når Pressens Radioavis blev sendt, skulle vi børn være stille, så de voksne kunne høre nyhederne. Ligeledes når "Pedersen Dalum 's" landbrugsmagasin var på programmet. Torsdag aften var der ældre dansemusik. Det var rigtig hyggeligt, for her dansede vi rundt med vore forældre. Far lærte os her at danse vals. Der var ikke meget plads at svinge på i den lille dagligstue og så foregik det i hjemmehæklede kludesko, med filtsål, som havde fået en gang fernis for at kunne holde. Vi fik lov til at blive oppe til udsendelsen sluttede.

Om vinteren blev der holdt kaffegilder. I mit hjem blev det holdt over 2 aftener, for der var ikke plads til alle på en aften. Vi sagde, at vi skulle have "fremmede", i dag hedder det gæster. Jeg husker, at der i den anledning blev købt en buket fresia blomster til at pynte op med. De blev købt i det lille handelsgartneri hos Carl Rasmussen på Ndr. Fælledvej i Auning. Midt om vinteren var det hyggeligt at komme ind i hans drivhus, hvor han havde voliere med kanarifugle. Blomster var der ikke mange af, men han havde fresiaplanter, hvorfra han plukkede en fin velduftende buket. Man stod ofte længe og ventede på at blive ekspederet, for gartneren skulle først være færdig med det arbejde han var i gang med i drivhuset. Gæsterne kom ved 19.30 tiden. Mændene spillede ofte kort og kvinderne havde deres

strikketøj med. Der blev serveret øl til mændene og sodavand til damerne, som ofte delte en flaske. I dagens anledning var der indkøbt forskellige cigaretter og cigarer, som blev budt rundt flere gange. Næsten alle røg dengang. Pyha, der var tæt tåge. Når kaffetiden nærmede sig, blev kortene taget af bordet og mændene gik i stalden for at se på bedriften og måske også for at komme af med en lille tår. Når kaffen var klar vendte mændene ind i stuerne igen med stald duft i deres pæne tøj! Til kaffen blev serveret en masse hjemmebag. Først boller med rosiner og tykt lag smør, kringle, hjemmebagte medaljer lagt sammen med creme og pyntet med glasur, sandkage, flødeskumslagkage og flere hold småkager. Jeg husker, at der i landbruget kom en kampagne "Mejerigtigt" og "Karoline Piger", som drog land og rige rundt og reklamerede for de sunde ting der blev produceret i dansk landbrug. Det bevirkede, at konceptet til kaffebordet blev lavet lidt om. Man serverede nu franskbrød med et dejligt tykt lag smør og herpå ost, rullepølse og spegepølse med lidt pynt på. Det efterfølgende kagebord var blevet reduceret lidt.

Vi boede midt i landsbyen, hvilket betød, at vi skulle igennem byen for at komme ud til markerne. I sommerhalvåret blev køerne efter morgenmalkningen koblet sammen og trukket gennem landsbyen og ud på græs. Sidst på eftermiddagen gik turen hjem igen til aftenmalkning. I sommerhalvåret havde far en konfirmeret dreng til hjælp. Dengang forlod de fleste børn skolen efter 7. klasse. Skoleåret sluttede til april og omkring det tidspunkt fandt konfirmationen også sted. Min far fæstede hvert år en af disse 14 års drenge fra april til udgangen af oktober. De fleste kom fra Auning. Den unge mand var på kost og logi. Han havde et lille værelse med en seng og en kommode, som han selv medbragte. Der var vist også en enkelt stol, men bestemt ikke et sted man kunne hygge sig om aftenen. Disse unge mennesker var en del af familien.

Til ejendommen hørte også et stykke mose. Her lavede far og den unge medhjælper hvert år æltetørv/formtørv til eget brug. Jeg mener far stoppede med den lille produktion omkring 1955. Tørvemassen, som blev gravet fri, blev af en maskine æltet med vand. Det foregik i en aflang kasse af brædder, som var forsynet med en snegl der bestod af en jernaksel monteret med en krumkniv. Sneglen stod i forbindelse med en hesteomgang (en mekanisme, hvorved en hests kraft overførtes til en arbejdsmaskine) med udlagte planker, der forhindrede hesten i at synke ned i den bløde mosejord. Sneglens anden ende stod i forbindelse med et pumpeværk, som pumpede vand fra tørvehullet op i æltemaskinen. Det færdigæltede dynd blev hældt i forme med omkring 25 tørv i hver. Når det var størknet kunne formen med et rask tag tippes af på læggepladsen. Tørvene skulle vendes og til sidst stakkes og tørres færdig. Når de var helt færdige blev de kørt hjem i brændehuset. Tørveproduktionen foregik i maj/juni måned og skulle helst være kørt hjem i brændehuset inden Sankt Hans, for efter den tid blev der travlhed med høhøsten.

Engholm's Maskinstation, Auning i gang med tærskning på transportable tærskværk ved Slettengård. Maleri af Viggo Kragh-Hansen

Høsten i min barndom var før mejetærskerens tid. Der blev høstet med en selvbinder, som bundtede det høstede i neg, og disse blev læsset på en vogn trukket af heste og kørt hjem og sat op på dels loftet i laden og i en stak på toften bag gården. De neg der blev stillet i en stak på toften, blev senere tærsket af Engholm's maskinstation, som kom kørende med et stort tærskværk, hvor negene blev puttet i og ud kom kornet, som løb ned i en sæk og halmen blev bundtet med sejl garn. De neg, som var kommet ind på loftet, blev i løbet af vinteren tærsket på det lille tærskværk, som stod i laden. Der blev tærsket løbende, så der altid var korn klar til at blive gruttet til grutning (grovmalet korn), som blev brugt til foder til grise, heste og kreaturer. Tærskningen foregik altid om lørdagen, sikkert fordi vi børn havde lidt tidligere fri den dag!

Kaj Jensen fra Slettengård fortæller en lille historie fra midten af 1940'erne:

Kartoffeloptagning var en del af efterårsarbejdet dengang som nu, men aldeles anderledes i 1940'erne.

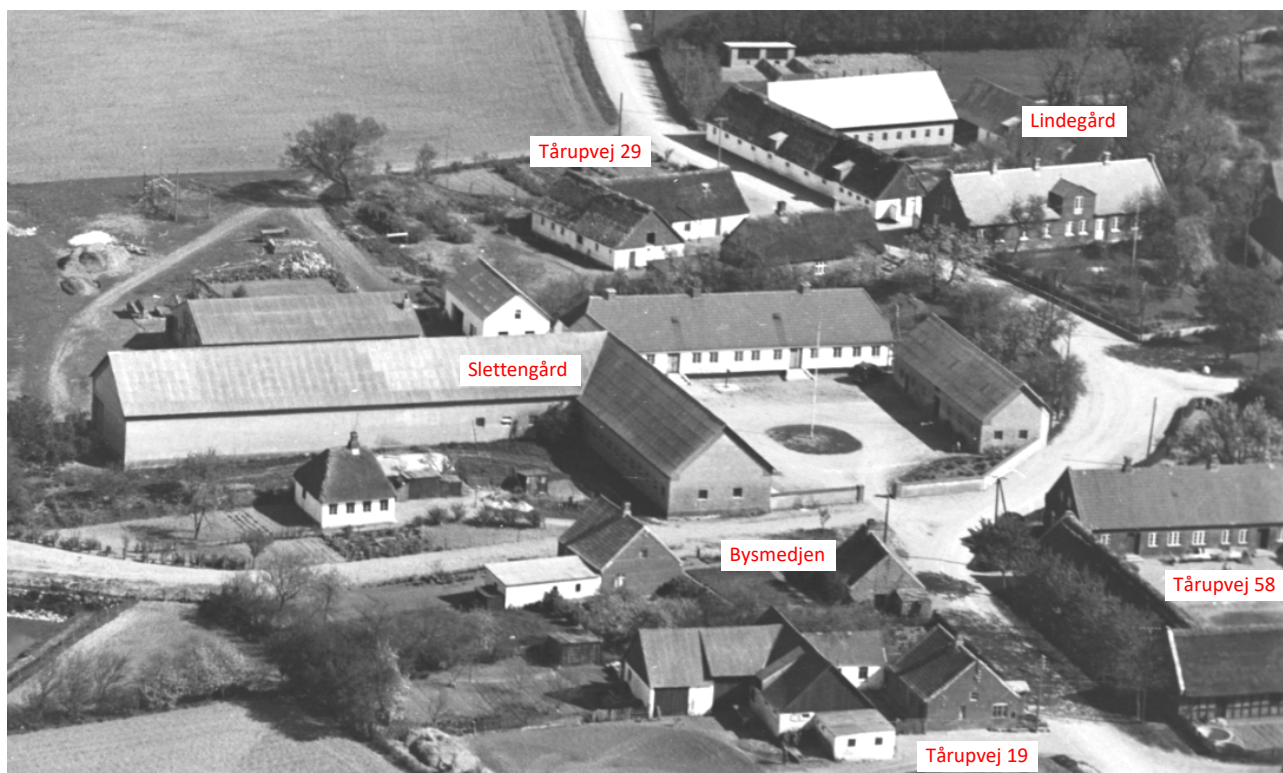
Kartoffeloptageren var anskaffet sammen med en nabogård, og den krævede 4 stærke heste som trækraft. Det var lidt usædvanligt med 2 spænd heste for samme maskine. Optageren var lidt af et "skrummel". Oprindeligt kunne den rulle kartoflerne over i en ved siden kørende vogn, men den anordning var pillet af. Sikker fordi der fulgte for mange sten med i vognen, så kartoflerne trillede bag ud af maskinen, og blev altså samlet op med håndkraft bagefter.

Slettengård, Tårupvej 27 ejedes på dette tidspunkt i 1952 af gårdejer Aage Jensen og hustru Herdis. Malet af kunstmaler Viggo Kragh-Hansen (1910-1996). V.K.H. holdt lange ferier hos familien på Tårupvej 27, var bror til Aage Jensens kone, Herdis.

Jeg var omkring 5-6 år, og fik nogenlunde lov til at færdes sammen med folkene, som deltog i arbejdet. På et tidspunkt, holdt optageren stille, og jeg var med hvor "tingene skete", pludselig var jeg foran alle 4 heste, og ville måske snakke lidt med dem. Jeg er sikker på, at jeg havde forbud mod at gå for tæt på. Men pludselig var jeg for tæt på, og en af hestene bed mig i armen. En sur jysk hoppe, fandt jeg senere ud af hun var. Jeg har nok hylet, endda noget, det erindrer jeg ikke, og dog forekommer det mig, at armen var bundet ind nogle dage efter. Et lille tilbageblik fra midten af 40'erne på Slettengård.

Jeg husker ikke nogen af folkene, som var til stede ved den lejlighed. Jeg husker ellers mange af dem. Som regel var her 4 karle, "kålene", som var det ord dialekten brugte dengang. En forkarl plus 2 yngre, og en som passede køerne "fodermesteren". De boede og spiste på gården, det var normalt på den tid. Forkarlen havde ansvaret for hestene. Som regel var der 6 arbejdsheste og 3-4 plage (plage er ungheste). Ofte havde vi også en letbenet kørehest, som kunne afløse, og bruges til andre lette opgaver. I min barndom hed kørehesten "Prins", en stor men ikke kraftig rødbrun vallak (en kastreret hanhest). Et dejligt dyr, som var alles ven, den bed ikke børnene i armene!

Slettengård i 1946. Foto: Sylvest Jensen Luftfoto/Det Kongelige Bibliotek.

Asta Jensen fra Slettengård fortæller:

En lille erindring fra min skolegang, lige da anden verdenskrig sluttede 4. maj 1945.

I den sidste krigsvinter 1944-1945 kom der så mange tyske flygtninge til Danmark, at skoler blev inddraget til at huse dem. Nordre Skole i Auning, blev således inddraget, og skolegangen blev flyttet til lille Tårup, i storstuerne på to gårde, Lindegård og Slettengård.

Min skolegang begyndte i 1. klasse den 1. april 1943. Året efter var klassen rejst til Tårup. Jeg husker ikke nøjagtig hvornår flytningen skete, men det var adskillige måneder, at undervisningen skete i vores "storstue". Vi var 42 elever i klassen.

2. og 3. årgang gik i samme klasse. Skolegangen blev normal igen efter sommerferien.

Der var trængsel i både "klasseværelset" og den lille gang med udgang til haven. Vores legeplads var gårdspladsen, og vi legede bl.a. sanglegen "rulle skråtobak" omkring flagstangen. Det sås tydeligt på et luftfoto fra sommeren, hvor græsplænen var helt nedtrampet.

Frøken Olsen (nogle troede hun hed Nolsen) havde styr på den store klasse, men luften har nok været ret tæt, for hun var kvik til at åbne vinduerne, selv om det var hård vinter. Vi tog tingene som de kom, og jeg tror at vi arbejdede og lærte lige så godt, som i Nordre Skole. Vi havde ikke gymnastik.

Jeg fik kort vej til skole, bare op i den anden ende af huset, i modsætning til de 1,5 km til Auning. Det havde nu også visse bagdele, f.eks. da jeg måtte hente en gulvklud hos mor, fordi min gravhund tissede oppe på loftet. Til alt held løb det ned på den meget smalle gang, der var mellem katederet og det første bord. Jeg var også noget misundelig, når nabomanden Stig Andersen og far hentede og bragte skolebørnene i Auning med kane, hvor der var godt med halm i bunden. Det var jo vores fordel i de foregående år.

Det var lidt om Tårup fra en svunden tid! I dag er der ikke dyrehold på gårdene, kun lidt hobbydyr. Jorden er solgt fra flere af gårdene og andre har forpagtet jorden ud.

Luftfoto af Tårup omkring 1980.